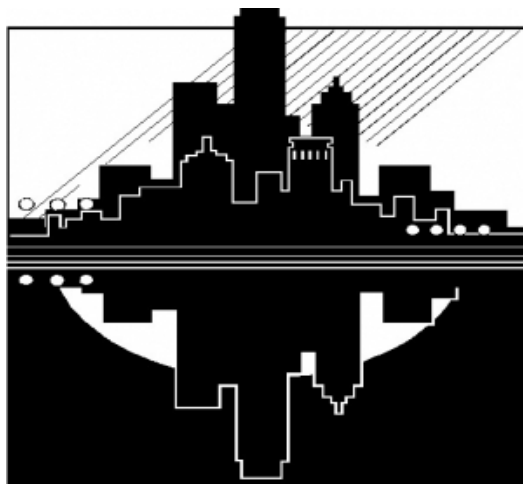

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ЕКОЛОГІЧНА ЛІГА**

РОСЛИНИ ТА УРБАНІЗАЦІЯ

Матеріали

**XIII Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Дніпро, 1 лютого 2024 р.)**

**Дніпро
2024**

УДК 581:504.03

ББК 28.5 + 20.1

Рослини та урбанізація: Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 1 лютого 2024 р.). Дніпро, 2024. 151 с.

Викладені результати практичних і теоретичних розробок, оригінальних досліджень у галузі зеленого будівництва, стійкості та адаптивних реакцій рослин за умов урбанізованого середовища, інтродукції та акліматизації рослин, фітосанітарного контролю зелених насаджень та ін.

Може бути корисним фахівцям садово-паркового господарства та зеленого будівництва, фітосанітарного контролю, ботанікам, екологам тощо.

Редакційна колегія:

Кобець А. С., ректор ДДАЕУ, д. н. держ. упр., професор (голова), Бессонова В. П., д.б.н., професор (заступник голови, відповідальний редактор), Ткаліч Ю. І., д.с.-г.н., професор, проректор з наукової та інноваційної діяльності ДДАЕУ (заступник голови), Тимочко Т. В., голова Всеукраїнської екологічної ліги (заступник голови), Іжболдін О. О., к.с.-г.н., доцент, декан агрономічного факультету (заступник голови), Грицан Ю. І., д.б.н., професор, головний науковий співробітник ДДАЕУ, Кучерявий В. П., д.с.-г.н., професор, Національний лісотехнічний університет України, Крамарьов С. М., д.с.-г.н., професор, завідувач кафедри агрохімії ДДАЕУ, Кабар А. М., к.б.н., доцент, директор ботанічного саду ДНУ ім. О. Гончара, Гревцова Г. Т., д.б.н., професор, Харківський національний університет ім. В.В. Докучаєва, Харитонов М. М., д.с.-г.н., професор, керівник Центру природного агровиробництва, Пардіні Джованні, д.б.н., професор кафедри ґрунтознавства Університету Жирони, Іспанія, Рубік Хінек, доктор філософії, доцент факультету тропічних культур Чеського університету природничих наук, Прага, Чехія, Хейлмейєр Герман, д.б.н., професор кафедри біології/екології Технічного університету Фрайберзької гірничої академії, Німеччина, Пономарьова О. А., к.б.н., доцент, Іванченко О. Є., к.б.н., доцент, завідувач кафедри садово-паркового мистецтва та ландшафтного дизайну ДДАЕУ, Зайцева І. А., к.б.н., доцент.

Авторські тексти не редагувались

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1 УРБОЛАНДШАФТИ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ІСНУВАННЯ РОСЛИН

Аркушина Г.Ф., Сус Л.В. Систематичний огляд дендрофлори села Якимівка Новоукраїнського району Кіровоградської області	9
Бондаренко О.Ю. Екологічні аспекти культивованих видів рослин, як компонент спонтанної фракції дачних поселень	11
Ворошилова Н.В., Доценко Л.В., Маленко Я.В. Принципи ревіталізації відпрацьованих кар'єрів на прикладі міста Кривий Ріг	13
Дідур О.О., Стрепетова Х.В., Кацевич В.В., Ловинська В.М., Сабанський А.М. Оцінка екологічної якості ґрунтів як компонента зелених насаджень парків мегаполісу	16
Іванько І.А., Барановський Б.О., Голобородько К.К., Кармизова Л.О., Дідур О.О. Дендрологічне різноманіття території регіонального значення Балка Довга м. Дніпро	17
Ільченко Л.А. Щодо контейнерного озеленення в міському просторі	20
Кірін Р.С. Особливості правового регулювання відносини озеленення при здійсненні стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації	23
Красовський В.В., Черняк Т.В., Дяченко-Богун М.М., Шкура Т.В. Субтропічні плодові культури в кишеньковому парку міста Хорола	26
Лісовець О.І., Артёмова Д.В. Біорізноманіття макрофітів озер Солоне та Солоненьке Дніпровсько-Орільського природного заповідника	29
Мильнікова О.О. Сучасний стан дендрофлори дитячих навчальних закладів на прикладі КЗО ДНЗ «Синій птах» № 377 м. Дніпро	31
Пилипчук В.Ф., Бойко Р.В. Дослідження екотопів, створених на наливних пісках Київського лівобережжя	34
Уджмаджурідзе В.Г., Лісовець О.І. Адвентивні види в угрупованнях амброзії полинолистій (<i>Ambrosia artemisiifolia</i> L.) в урбоекосистемі м. Дніпра	36
Шоль Г.Н., Красова О.О. Нотатки до флори та рослинності балки Свистунова (Криворіжжя)	39
Шумик М.І., Попіль Н.І. Концепція ландшафтної оптимізації урбанізованих екосистем	42
Юхименко Ю.С., Бойко Л.І. Роль культиварів відділу Pinophyta у	

5. Черевченко Т. М., Рахметов Д. Б., Гапоненко М. Б. Збереження та збагачення рослинних ресурсів шляхом інтродукції, селекції та біотехнології: монографія. Київ : Фітосоціоцентр, 2012. 432 с.

УДК 581.5(477.63)

**БІОРІЗНОМАНІТТЯ МАКРОФІТІВ ОЗЕР СОЛОНЕ ТА СОЛОНЕНЬКЕ
ДНІПРОВСЬКО-ОРІЛЬСЬКОГО ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА**

¹**О.І. Лісовець**, к.б.н., доцент, ²**Д.В. Артьомова**, учениця

¹Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

пр. Гагаріна, 72, м. Дніпро, 49010, Україна

²КЗ «Тернівський ліцей № 7 Тернівської міської ради Дніпропетровської області», м. Тернівка, Дніпропетровська обл., вулиця Перемоги, 17-А, Україна

Територія в межах річки Дніпра та Орелі, що відноситься до Дніпровсько-Орільського природного заповідника, складається з системи водотоків і пов'язаних з ними заплав з численними озерами, болотами та добре розвиненою флорою судинних рослин. Вона добре збереглася як природне середовище і включає рідкісні водні угруповання *Salvinia natans* і *Trapa natans*, заплавні ліси з дубом, вербою, тополею та вільхою. Ці екосистеми є важливим місцем гніздування та ключовим пунктом міграційного шляху різних видів птахів, в тому числі рідкісних, та біотопами багатьох видів наземних і водних тварин, яким загрожує зникнення.

Озера Солоне (48.500045°, 34.824848°) та Солоненьке (48.500972°, 34.817049°) є прирусловими озерами в межах заповідника, в складі водно-болотних угідь вони є важливими ареалами для рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин та допомагають підтримувати екологічну рівновагу й покращувати якість довкілля прилеглих територій. Тому дослідження біорізноманіття і моніторинг стану таких екосистем є актуальним питанням.

Метою дослідження є біорізноманіття макрофітів озер Солоне та Солоненьке Дніпровсько-Орільського природного заповідника. В роботі використані методи польових геоботанічних досліджень і камеральної обробки даних. Водні макрофіти – це збірна група, яка поєднує великі рослини (видимі неозброєним оком), що належать до різних систематичних груп, але існування

яких тісно пов'язане з водою. До них належать багатоклітинні водорості, мохи, папороті та квіткові рослини, що здатні рости в умовах водного середовища або надлишкового зволоження (мешкають як безпосередньо у воді, так і в прибережній зоні).

В роботі використані методи польових геоботанічних досліджень і камеральної обробки даних. При детальних дослідженнях в серпні 2023 року виконали 50 описів рослинного покриву на пробних ділянках розміром 4 на 4 м кв., при цьому визначили особливості видового складу макрофітів, екології, розміщення в межах водойм. Для пересування по озерам використовували моторний човен. Час від часу виходили на берег для знайомства з типом заростання мілководних частин.

В досліджених рослинних угрупованнях озер Солоне та Солоненьке зареєстровано 48 видів макрофітів, які відносяться до 26 родин судинних рослин. У видовому складі переважають представники родини Осокових (Cyperaceae) – 11 %, Кліщинцевих (Araceae) і Жабурникових (Hydrocharitaceae) – по 8 %, а також Окружкових (Ariaceae) та Гречкових (Polygonaceae) – по 6 % видів. Одна родина – Сальвінієві (Salviniaceae) – відноситься до відділу Папоротеподібні (Polypodiophyta), решта є представниками Покритонасінних (Angiosperms).

На досліджених озерах фітоценозоформуючими рослинами виступають види з високою зустрічністю і високим (або середнім) показником проективного покриття: очерет звичайний (*Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud.) і рогіз вузьколистий (*Typha angustifolia* L.) на прибережних ділянках, сальвінія плаваюча (*Salvinia natans* (L.) All.) і жабурник звичайний (*Hydrocharis morsus-ranae* L.) в поясі рослин з плаваючими листками, кушир темно-зелений (*Ceratophyllum demersum* L.) – в поясі занурених макрофітів. Ці рослини є індикаторами лімнофільних умов і характерні для озер. Незначна кількість індикаторів заболочення – рогозу широколистого (*Typha latifolia* L.), ряски малої (*Lemna minor* L.) і триборозенчастої (*L. trisulca* L.), спіродели багатокореневої (*Spirodela polyrhiza* (L.) Schleid.) та водяного різаку звичайного (*Stratiotes aloides* L.) – свідчить про відсутність цього процесу і задовільному самоочищенні озер Солоне і Солоненьке. Близько 70 % видів мають низькі показники зустрічності і проективного покриття, проте є важливим компонентом біорізноманіття і сприяють стійкості досліджених екосистем.

Адвентивна фракція макрофітів озер Солоне і Солоненьке нараховує 5 рослин, включаючи інвазійний вид аморфу кущову (*Amorpha fruticosa* L.). Він активно розповсюджується і витісняє місцеві види у природних угрупованнях і ландшафтах, тому являє загрозу для місцевого біорізноманіття.

Виявлений новий адвентивний вид для Дніпропетровщини – *Pistia stratiotes* L. Це плеїстофіт південноамериканського походження, він може швидко поширюватися та домінувати у водоймах, спричиняти екологічні та економічні проблеми. В природних водоймах України цей вид з 2005 року періодично фіксується в Київській, Харківській та Одеській областях. Рослина інтенсивно розмножується вегетативно з весни по осінь, утворює щільні зарості на поверхні води, проте взимку вимерзає. Імовірні причини поширення виду – потрапляння з приватних акваріумів і декоративних водойм. Потребує моніторингу.

Серед визначених макрофітів виявлено 7 раритетних видів, включених до Червоного списку рослин Дніпропетровської області з категоріями рідкості 2 – вразливий (сальвінія плавуча – *Salvinia natans*, латаття біле – *Nymphaea alba* L.) та 3 – рідкісний (вільха клейка – *Alnus glutinosa* (L.) Gaerth., кизляк китецеквітій – *Naumburgia thyrsiflora* (L.) Rchb., глечики жовті – *Nuphar lutea* (L.) Sm., сієла пряма – *Berula erecta* (Huds.) Coville, водяний різак звичайний – *Stratiotes aloides*).

Серед досліджених видів переважають вегетативно рухливі трав'яні багаторічники, аквафіти, геліофіти, мезогідрофіти та мезотрофи. Результати біо-екоморфічного аналізу свідчать про відповідність дослідженої рослинності умовам зростання і діагностують високий рівень збереженості флори озер Солоне і Солоненьке.

УДК 712.4

СУЧАСНИЙ СТАН ДЕНДРОФЛОРИ ДІТЯЧИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ПРИКЛАДІ КЗО ДНЗ «СИНІЙ ПТАХ» № 377 м. ДНІПРО

О.О. Мильнікова, к.б.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

49600, м. Дніпро, вул. Сергія Єфремова, 25

Урбанодендрофлора є значимою складовою системи зовнішнього благоустрою міста Дніпро. Важливим компонентом міської системи озеленення